

NOTA

Draaiboek vrijwaren publieke jeugdruimte

Datum: 27 oktober 2020

1. Inhoudstafel

1. Inleiding	1
2. Belang van buitenspelen, chillen en ontmoeten voor kinderen en jongeren	2
3. Vanuit noden van kinderen en jongeren	3
4. Welke maatregelen zijn er nodig om dit mogelijk te maken?	5
5. Rol van het lokale bestuur	7
6. Extra aandachtspunten	11

2. Inleiding

2.1. Situering

- **Algemeen protocol jeugdkampen en -activiteiten**

Naar aanleiding van de exitstrategie van de corona-crisis worden verschillende protocollen opgesteld per sector en aanbevelingen gemaakt voor overheden. In de jeugdsector stelde de Ambrassade samen met virologen, Minister Dalle, Minister Glatigny, het Departement CJM, Bataljong, VVSG, CJT, de Vlaamse Jeugdraad en het jeugdwerk zelf **een algemeen protocol voor jeugdwerk en jeugd aanbod** op. Dit werd goedgekeurd op vrijdag 23/10 en het protocol werd vertaald in verschillende draaiboeken naargelang de geldende kleurcode.

Je vindt alle informatie op <https://ambrassade.be/jeugdwerkregels>

- **Draaiboek vrijwaren jeugdruimte**

Daarnaast werkten we na de vorige lockdown in mei samen met Bataljong, VVSG, ISB, Kind en Samenleving, Uit de Marge en de Vlaamse Dienst Speelpleinwerk een **draaiboek uit met maatregelen voor de exit strategie jeugdruimte**.

Uit de vorige lockdown werden lessen getrokken waaronder het idee dat publieke ruimte in de vorm van sportpleintjes, speelpleintjes, ontmoetingsruimte... voor kinderen en jongeren altijd toegankelijk moeten blijven rekening houdende met de in de samenleving geldende maatregelen. Daarom spreken we niet meer **over een exit strategie, wel over een strategie rond het vrijwaren van publieke ruimte**.

In deze nota reiken we duidelijke en coherente richtlijnen en voorbeelden aan voor lokale overheden omtrent het gebruiken van publieke ruimte door kinderen, jongeren en hun ouders. Hiermee inspireren we de organisatoren van die publieke ruimte en de brede publieke opinie om **kinderen en jongeren te zien als volwaardige gebruikers van openbare plekken**.

We baseren ons op de afstemming met virologen om onderstaande prioriteiten en keuzes te maken. **De maatregelen hieronder** (zie punt 5.2: p. 6) **gelden vanaf eind mei** en vertalen wij met alle betrokken actoren naar kinderen en jongeren, hun ouders, lokale besturen en de brede publieke opinie. Deze worden opgesteld in het belang van kinderen en jongeren, en zijn in die zin ook intersectoraal (vb. cultuur, buurtsport, ...) te gebruiken en toe te passen.

2.2. Definiëring publieke jeugdruimte:

Onder ‘publieke ruimte’ begrijpen we alle buitenruimte die publiek en collectief toegankelijk is.

2.2.1.2.2.1. Klassieke publieke ruimte

Daarbij gaat het in de eerste plaats om ‘klassieke’ publieke ruimte: publiek toegankelijke parken, pleinen en straten. Die kunnen formele jeugdvoorzieningen bevatten: publiek toegankelijke speelterreinen, sport- en trapveldjes, skateplek, basket- en tennisterreinen, ...

Maar kinderen en jongeren maken daarnaast ook gebruik van informele speel- en ontmoetingsplekken in de publieke ruimte als verblijfsruimte. We verwachten tijdens de vrije tijd een grotere druk op afgebakende jeugdruimtes omdat er nog weinig andere zaken mogelijk zijn. Zeker in dichtbevolkte gebieden is het effect hiervan niet te onderschatten.

Het is meer dan ooit belangrijk dat die ook door kinderen en jongeren gebruikt kunnen worden voor spel en ontmoeting en dat die duidelijk benoemd worden in de komende en strengere maatregelen.

Anders zullen kinderen en jongeren door buurtbewoners vaak doorverwezen worden naar ‘jeugdeilanden’. En indien ze daar allemaal naartoe gestuurd worden, ontstaan er onveilige situaties.

Ook andere ruimtes die soms afgesloten worden, maar in principe ook collectief bruikbaar (kunnen) zijn voor kinderen en jongeren, worden behandeld in deze nota: bijv. sportterreinen (zowel open velden als die waar individuen voor kunnen reserveren), schoolspeelplaatsen, terreinen van jeugdverenigingen, parkings van supermarkten, ... In onze 1,5m-samenleving zal er veel meer open ruimte nodig zijn om iedereen te kunnen bedienen. Anders geldt het recht van de sterkste. Deze collectieve ruimtes moeten dus mee ingezet worden om voldoende ruimte te hebben.

Tenslotte willen we de aandacht vestigen op het belang van de zorg voor een laatste belangrijke ‘vorm’ van ruimte : **de mentale ruimte voor kinderen en jongeren**. Laat een kind in de eerste plaats terug kind zijn en **installeer geen nieuwe drempels** (online reservaties, toegangsprijzen). Zo creëer je een scheiding tussen wie goed geïnformeerd is en kansrijk is en wie niet.

3. Belang van buitenspelen, chillen en ontmoeten voor kinderen en jongeren 1

Buiten spelen is voor kinderen wat joggen en fietsen is voor volwassenen: een broodnodige lichamelijke activiteit en uitlaatklep. Buitenspelen van kinderen is essentieel voor:

- **lichaamsbeweging en fysieke uitdaging:** het doet kinderen plezier vinden in het oefenen van hun motoriek (rennen, fietsen, hinkelen, vangen ...). Reeds voor de uitbraak van Covid19 halen veel kinderen de [dagelijkse bewegingsnorm](#) niet.
- [het sociaal-psychisch welzijn, de veerkracht, en de ontwikkeling](#) van kinderen.
- **het verwerven van autonomie:** in hun (vrij) spel nemen kinderen de dingen zelf in handen.
- **de sociale integratie van kinderen in de samenleving:** zeker in de [publieke ruimte](#) is buitenspelen de kind-eigen manier om zich te integreren in de buurt en de bredere samenleving.

De onzekerheid over wat wel en niet kan, en het nodeloos aangesproken worden op buiten spelen, zelfs in familieverband, perkt het recht op spelen onnodig in.

1 Bronnen: Stuart Lester and Wendy Russell, University of Gloucestershire (2008). *Play for a Change: Play, Policy and Practice: A review of contemporary perspectives*.

Kenneth R. Ginsburg (2020). “The importance of play in promoting healthy child development and maintaining strong parent-child bonds”, In: *Pediatrics*, Volume 119, Number 1, January 2007. Clinical Reports, American Academy of Pediatrics.

[Meer literatuur](#).

Spelen is niet triviaal. Het is een **kinderrecht** (IVRK Art. 31) dat door de overheid gegarandeerd dient te worden. Voldoende tijd en ruimte waarin kinderen hun eigen spel zelf vorm kunnen geven, ook zonder controle en tussenkomst van volwassenen, is daarbij een belangrijk aandachtspunt ([VN-comité, General Comment nr. 17](#)). In zijn [advies over kinderrechten en COVID-19](#) benadrukt het VN-comité dat de beperkingen van kinderrechten **noodzakelijk en proportioneel** moeten zijn. Het VN-comité roept op om creatieve oplossingen te verzinnen om het recht op spel en vrije tijd te garanderen, én om de stem van kinderen nu mee te nemen.

Ook voor tieners is het gebruik van de publieke ruimte levensnoodzakelijk. In haar *General Comment* nr. 17 benadrukt het VN-Kinderrechtencomité het belang van publieke ruimte voor tieners en jongeren. Tieners hebben hun eigen manier van de publieke ruimte te gebruiken. Ze moeten elkaar kunnen ontmoeten, chillen, rondhangen of met het skateboard door de straten kunnen rijden. **Tieners en jongeren zitten in volle fysieke en mentale ontwikkeling, die een zekere ruimte en vrijheid nodig heeft.** Ze maken zich geleidelijk aan los van thuis en moeten hun actieradius kunnen verruimen. Zeker in buurten waar veel tieners en jongeren wonen en in stedelijke ruimtes is het broodnodig om voldoende ruimte en ontmoetingskansen te voorzien.

De Corona-maatregelen worden door volwassenen soms oneigenlijk gehanteerd om rondhangende tieners en jongeren weg te krijgen. Vaak worden ook kwetsbare kinderen en jongeren gevisieerd. Zeker voor kinderen en jongeren in maatschappelijk kwetsbare situaties, vaak klein behuisd en thuis gehouden ('blijf in uw kot'), is durven zeggen: "kom maar terug buiten spelen" - ook vanuit gezondheidsperspectief - meer dan nodig. Het is daarom belangrijk dat heel duidelijk door de overheid wordt omschreven wat mag en wat niet mag.

4. Vanuit noden van kinderen en jongeren

Het perspectief van kinderen en jongeren ontbreekt nog te vaak in de CORONAMAATregelen. Gebruik kunnen maken van de publieke ruimte is geen privilege, maar een antwoord op de fundamentele noden van kinderen en jongeren:

4.1. Spelen (spelen ook toelaten in de openbare ruimte)

Kinderen hebben te vaak beperkte speelmogelijkheden. En de huidige maatregelen lijkt kinderen te dwingen tot ravotten in je eigen kamer, huis, appartement of tuin. Maar een heel groot deel van onze kinderen beschikt niet over zo'n eigen (speel-)ruimte.

Het gebrek aan ruimte en buitenlucht weegt niet alleen op die kinderen die weinig ruimte hebben, maar heeft impact op elk kind. Kinderen mogen enerzijds alles wat volwassenen ook mogen (buiten gaan wandelen, fietsen, lopen,...) maar daar waar kinderen het meeste nood aan hebben, nl. **het spelen en het spel op zich, mag niet terug verboden worden. Daarvoor moeten we, bij een nieuwe lockdown en in elke fase ongeacht de geldende maatregelen, fysieke en mentale ruimte voor kinderen en jongeren blijven voorzien.**

Deze strategie stelt daarom twee te bewandelende pistes voor:

A. In de eerste plaats moet de aanwezige publieke ruimte voor kinderen en jongeren en hun persoonlijke bubbel toegankelijk blijven om te spelen:

- **Het openstellen van parken en grote pleinen/plekken.**
 - Houdt deze open voor de burger en laat kinderen erop spelen.
 - Laat ze hun eigen speelmateriaal (bal, fietsje, picknickdoek, kubbspel,...) meenemen om hiervan gebruik te kunnen maken.
 - We raden daarbij aan om geen materiaal door te geven aan andere kinderen buiten de gezinsbubbel.
 - Hou toezicht binnen de gezinsbubbel en mijdt alle contact met andere gezinnen, kinderen en jongeren.
- **Het vrijwaren van speelterreinen.**
 - Laat deze ten allen tijden open en zorg dat ouders de lokale afspraken kennen. Suggesties: zie verder.

B. Daarnaast ook extra openstelling voor meer speelplekken en speelkansen mogelijk maken:

- Op sportterreinen toelaten dat ook kinderen die geen lid zijn kunnen komen spelen. Indien er weinig voorzieningen zijn is de kans op besmetting ook klein.
- **Schoolspeelplaatsen** openstellen tijdens het weekend, tijdens de zomervakantie of na de schooluren.
- Het **autoluw maken van straten**, zodat spelen in eigen straat deze zomer meer dan ooit mogelijk wordt.
- **Het bestemmen van semipublieke ruimte als speelterrein**. Bv. grote [parkings autovrij](#) maken, afgesloten gemeentelijke tuinen/terreinen openstellen, ...

4.2. Ontmoeten, chillen en rondhangen

Het gedrag van tieners en jongeren wordt vaak getypeerd als 'rondhangen'. Dit heeft een wat negatieve bijklank. We spreken liever over 'ontmoeten' en 'chillen'. Dit is een belangrijke **sociale activiteit van tieners en jongeren, die nodig is om te groeien en zich te ontplooien** als jongere en eigen identiteiten te ontwikkelen. Dit kan ook heel diverse types activiteiten omvatten, van heel actief (druk gesticuleren, balletje trappen, dansen,...), tot heel passief (rustig praten, liggen, hangen, dutten, dromen,...).

Soms gebeurt dit **op heel publieke plaatsen, middenin de samenleving**: stationsomgevingen, stedelijke pleinen en parken, shoppingzones, provinciale domeinen, kanaalboorden,... Soms zoeken ze de **rust, luwte en romantische plekje**s op.

In die ruimtes zoeken ze 'ankerplaatsen' op: plekken om rustig samen te zitten en te liggen in het gras, om te hangen op banken of trappen en waar ze even kunnen schuilen voor de regen. Kortom: een plek waar ze mogen/kunnen/durven samen zijn.

Het belang van de publieke ruimte als rondhangruimte is al erkend in de [exitnota over outreachend werk in publieke ruimte voor jeugdwerk](#).

4.3. Sporten

Het belang van sporten komt ruim aan bod in deze Coronacrisis. **Sporten is ontspannend en gezond voor jong en oud en werd dus nooit helemaal verboden**, zolang het maar per 2 gebeurde en op afstand. Het werd ook vlug een prioriteit in de exit strategie. Dit voelde al snel aan als 'discriminatie' van de speelpleintjes (= buiten spelen voor kinderen) t.a.v. het buiten sporten voor volwassenen.

Er kwam **geen aparte regeling voor elke sport**. Dixit Minister Weyts: "Het doet er niet toe welke sport je beoefent, maar hoe je die beoefent. Per exit fase duiden we daarom aan hoe er veilig gesport kan worden."

Bij openstelling raden we daarom aan **om dus geen sporten uit te sluiten**, maar wel het belang van contactloos sporten en afstand houden, te benadrukken:

- **Skaten kan perfect**, maar afstand houden bij rustpauzes is aangewezen.
- **Voetballen op pleintjes en in voetbalkooien** kan als de lokale overheid die accommodaties als toegankelijk bestempeld. De afstandsregel van 1,5 meter geldt hier ook. Het is ook van belang dat er een volwassen persoon voor een actieve vorm van opvolging en begeleiding zorgt. Onderlinge wedstrijdjes, zelf een 1 vs. 1 met personen die niet tot je familiale bubbel horen, mogen niet. Supporteren en vanop de kant filmpjes maken van coole truckjes is ook af te raden.
- Gedaan met propjes gooien naar je papiermand thuis, tijd om de straat op te trekken. **Pleintjesbasket** kan als het daarvoor voorziene terrein mag gebruikt worden van de lokale overheid. Opgelet, op sommige momenten zullen de lokale basketclubs mogelijk het gebruiksrecht op de outdoor basketpleintjes hebben. Zorg voor goeie afstemming en communicatie. Vergeet ook niet dat iedereen een persoonlijke bal dient te gebruiken en enkel individuele oefeningen kunnen uitgevoerd worden.

- Bij een sport als **cricket of honkbal** heeft elke sporter niet zomaar een eigen bat, knuppel of slaghout. Hier geldt de regel dat bij gebruik van gemeenschappelijk materiaal dit materiaal ontsmet dient te worden tussen de verschillende gebruikers en na iedere sessie.
- **Pleintjes in de openbare ruimte kunnen ook ingeschakeld worden** als locatie om outdoor groepslessen aan te bieden. Zo kunnen fitnesscoachen gelinkt aan een fitnessclub vanaf 18 mei sessies aanbieden aan een groep van maximaal 20 personen (inclusief zichzelf).

Natuurlijk dient elk lokaal bestuur zich de vraag te stellen of het een veilige infrastructuur kan aanbieden. Welke maatregelen zijn daarvoor nodig? Parameters zijn hier uiteraard de veiligheid van de gebruikers en van de medewerkers. Zie maatregelen lokale besturen punt 6.

4.4 Zelfstandig en veilig verplaatsen

Belangrijk voor het goede functioneren van publieke ruimte voor kinderen en jongeren, is dat ze zich **zoveel mogelijk zelfstandig en veilig kunnen verplaatsen** tussen alle formele en informele plekken.

Een kind kan en mag nu nauwelijks nog zonder begeleiding tot het einde van de eigen straat gaan. De crisis heeft getoond hoe **onze openbare ruimte terug kon herademen onder een sterk verlaagde verkeersdruk**. De heropstart van de openbare ruimte geeft een extra **mogelijkheid om verder aan die veilige verkeers- en leefomgeving te werken** en verkeersstromen te herdenken.

We denken hierbij aan het herbestemmen en autoluw maken van straten, waarbij voetgangers en fietsers voorrang krijgen (Vb. Heusden Zolder: [Groen-blauwe herinrichting Koolmijnlaan en Voortplein of het autovrije Woluwepark](#)). Meer voorbeelden: zie verder.

5. Welke maatregelen zijn er nodig om dit mogelijk te maken?

5.1. Algemene uitgangspunten

5.1.1. Gedeelde verantwoordelijkheid

Kinderen en jongeren terug toelaten (spelen, sporten, chillen, zitten, ...) in de publieke ruimte is een gedeelde verantwoordelijkheid:

- **De federale overheid** raden we aan te zorgen voor duidelijke regels en te volgen maatregelen om de fysieke afstand te garanderen.
- **De Vlaamse Overheid:**
 - Vragen we bij het nemen van eigen maatregelen om snel en **goed af te stemmen met de maatregelen van de Federale Overheid**, zodat er geen onduidelijkheid ontstaat voor lokale besturen.
 - Om deze maatregelen mogelijk te maken, is een **meer positieve perceptie in de maatschappij naar kinderen en jongeren in de openbare ruimte nodig** en daarom bekijken we graag samen met Minister Dalle en Minister Somers, hoe we dit ‘speel- en ontmoetingsoffensief’ breed bekend kunnen maken en ondersteund zien bij lokale besturen en burgers. Zo kunnen we voorkomen dat hier en daar sportterreinen terug voorrang krijgen op speelterreinen, uit angst voor de publieke opinie of onrealistische organisatorische verwachtingen.
- **Lokale overheden** moeten hun publieke ruimte en diensten managen en via laagdrempelige informatie, signalisatie en pictogrammen duidelijk maken aan haar burgers (jong en oud) wat mag en niet mag. Lokale besturen vragen dus om duidelijke en eenduidige maatregelen en concrete kapstukken om dit management op het terrein mogelijk te maken.
- Daarnaast moet **iedereen in functie** aangesproken worden op de **eigen verantwoordelijkheid en zijn/haar specifieke rol**. Personen die specifieke taken omtrent informatie, sensibilisering, toezicht, handhaving, outreachend (jeugd-)werk, ... toegewezen hebben, moeten die **duidelijke opdracht blijven behouden zonder verwarring**. Werf - indien nodig - **extra profielen aan via een duidelijke taakomschrijving**.

- Tenslotte heeft ieder zijn verantwoordelijkheid op te nemen, ook ouders/ begeleiders en kinderen en jongeren.

5.1.2. Fysieke afstand

- De regel tot nu was: Hou te allen tijde 1,5 meter afstand. We vertrouwen erop dat kinderen en jongeren hier respectvol mee kunnen omgaan. Ze zullen wel nieuwe spelletjes bedenken, nieuwe manieren van voetbal, petanque, zelfs tikkertje, enz... **Maar dicht bij elkaar spelen is eigen aan de gang van het spel en afstand houden is bijgevolg voor onze kleinsten onhaalbaar!**

5.1.3. Laag besmettingsgevaar voor volwassenen via kinderen

De wetenschappelijk conclusie wereldwijd mbt kinderen is momenteel **dat kinderen het Corona-virus moeilijk doorgeven aan volwassenen (Bron: Herman Goossens, microbioloog UZA)**. Als in een gezin (dus veronderstelling dat er nauwe contacten zijn), een volwassene het coronavirus heeft, is de kans dat een kind het heeft 4%. Maar voor een andere volwassene is dat risico veel hoger, liefst 30%! Nog steeds is het zo dat kinderen die het virus dan hebben het altijd van hun ouders hebben gekregen, en niet omgekeerd. Opmerking hierbij is wel dat een 14-jarige best wel als 'volwassene' beschouwd moet worden.

Deze kennis sterkt ons in het voorstellen van volgende maatregelen met betrekking tot kinderen en jongeren in de publieke ruimte.

In lijn van die beslissing, stellen we volgende maatregelen voor voor alle publieke ruimte zoals parken, pleinen, straten en straatpleintjes,...:

- **Kinderen tot en met 12 jaar** kunnen onbeperkt samen spelen: op pleintjes, in parken, op speeltuinen, sportvelden of de trappen van de bibliotheek, enz. Met medeweten van ouders of voor de kleinere kinderen met voorkeur onder toezicht van een ouder of andere begeleider (familieid, voorgd,...).
- **Voor kinderen en jongeren vanaf 12 jaar**, geldt: speel, sport en ontmoet elkaar, maar...
 - jullie zijn voorlopig nog niet welkom op speeltuintjes, wel op andere openbare plekken.
 - raak elkaar niet aan. Dus ook bij skaten, sporten... trachten te voetballen zonder contact te maken... (tenzij van hetzelfde 'gezin').
 - deel geen persoonlijke materialen (bv. Gsm doorgeven is geen goed idee). Enkel noodzakelijk gemeenschappelijk spel materiaal (bv. bal, frisbee), mag gedeeld worden.
 - als 'omstaander' of bij het 'chillen' hou je afstand van 1,5m.
- **Aanbevelingen**
 - Breng waar mogelijk eigen spel- en sportmateriaal mee. Poets het voor en na de activiteit.
 - Was / ontsmet je handen voor en na de activiteit.
 - Heb je vragen over de maatregelen? Stel ze aan je ouders, begeleiding of andere volwassenen in de buurt.

5.2. Maatregelen voor ouders en begeleiding

- Laat je kinderen in de eerste plaats onbezorgd spelen.
- Maak dus vooraf thuis al goede afspraken met je kinderen omtrent afstand houden en hygiëne (de check-check-check). Zo bespaar je een preek aan de speeltuin.
- Bewaak zelf de fysieke afstand: doe de 1,5 meter check!

- Spreek in de eerste plaats je eigen kinderen aan op het houden van de nodige afstand.
- Volg de algemene hygiëne maatregelen en breng zelf zaken mee zoals alcoholgel om de handen voor en na het spelen te ontsmetten.
- Probeer conflictsituaties tussen jouw kinderen en anderen van op een afstand op te lossen.
- Draag een mondkap op plekken waar de fysieke afstand niet gewaarborgd kan worden (bv. Bij een conflict tussen jouw kind en een ander, in geval van een noodsituatie). Bij een wond verzorgen bij groteren zijn ook handschoenen aangewezen.
- Raak zo weinig mogelijk andere dan je eigen kinderen aan (tenzij in noodgeval uiteraard).
- Berisp je kind niet meteen, kinderen mogen geen schrik opdoen voor de ander... enz.
- **Specifieke voorbeelden:**
 - 5.2.1. Wat kan geen kwaad? Korte aanrakingen, trekken en duwen. Kinderen insmeren en ook schminken bij de kleinsten is oké. Laat de grotere kinderen dit zelf doen.
 - 5.2.2. Wat laat je beter niet gebeuren? Zoentjes geven, gezicht langdurige aanraken, spuwen, hand in hand lopen, op elkaar liggen of rollen, langduriger fysiek contact...

6. Rol van het lokale bestuur

6.1. Neem de lead.

Het zijn de lokale besturen die de verantwoordelijkheid dragen voor de publieke ruimte. Zij kunnen het best de variëteit aan publieke ruimte en de **waarde van elke plek** voor kinderen, jongeren en burgers in hun gemeente overzien en het gebruik ervan regisseren. Dit kan gaan van toezicht en regulering door het lokale bestuur tot zelfregulering door de gebruikers en omwonenden, afhankelijk van de specifieke context.

Maar dit is geen vraagstuk voor jeugd alleen. Maak zoveel mogelijk beleid **in samenspraak met sport, preventie, politie, ruimtelijke ordening, buurtwerk ...** Betrek ook het MAT, je 'corona-crisiscentrum' en de burgemeester en vraag een duidelijk **mandaat**. Durf wel **de 'lead' nemen** als jeugddienst en schepen van jeugd. Het gaat om de jongeren waarmee en waarvoor jullie beleid maken.

Hou absoluut rekening met het **mentale welzijn van kinderen en jongeren** bij het al dan niet nemen van maatregelen naast de fysieke veiligheid. Informeer en sensibiliseer kinderen en jongeren op maat en werk preventief.

6.2. Maak een lokale analyse.

Maak een **analyse van de situatie** op vlak van (druk op) de publieke ruimte, mogelijkheden voor jeugdruimte en eventuele risico's. Pas de maatregelen en aanbevelingen uit dit draaiboek toe op je eigen lokale context op basis van de gemaakte analyse.

Maak een analyse van de publieke ruimte waarin kinderen en jongeren kunnen ontmoeten, spelen, bewegen, chillen, ... met **als doel zo veel mogelijk plekken publiek beschikbaar** te maken voor kinderen, jongeren en de burgers. Breng drukke plekken en mogelijke risico's in beeld. Niet elke plek heeft dezelfde aanpak en specifieke maatregelen nodig. Stem eventueel af met de buurgemeenten.

Elke plek heeft een specifieke waarde, kent een ander gebruik, heeft andere functies en eventuele (corona-) veiligheidsrisico's. Hoewel de generieke maatregelen algemeen geldend zijn, vraagt het beheer van elke plek voor een **specifieke aanpak**. De risico's op een druk bezocht multifunctioneel terrein zijn niet dezelfde als op een buurtpleintje.

Grote terreinen met **verschillende (gecombineerde) functies vragen een groter management** van de maatregelen met eventuele monitoring, toezicht of prioritering van functies (Keuzes maken indien nodig).

Let op: lokale besturen beslissen zelf hoeveel kinderen aanwezig mogen zijn op grote speeltuinen. Op lokale buurtpleinen is het **beheer minder complex** en is **zelfregulering** door gebruikers en omwonenden mogelijk.

Vragen voor een analyse:

- *Welke formele en informele speelplekken zijn er?*
- *Zijn het speel- of sportterreinen of welke (gecombineerde) functies hebben de terreinen?*
- *Welke doelgroep (aantallen, leeftijden, bubbels, ...) maakt (potentieel) gebruik van de plekken?*
- *Wat is de waarde van een terrein voor de doelgroep?*
- *Is de publieke ruimte afgesloten of open buitenruimte?*
- *Is de plek eerder buurtgericht of heeft het een grotere aantrekkingspool (lokaal, regionaal, zomerkampgroepen, ...)?*
- *Wat zijn de mogelijke risico's en hoe wil je daar per plek op inspelen?*
- *Bied de plek een geformaliseerd aanbod of spelimpuls?*
- *Is er professioneel toezicht of niet?*
- *Welke potentiële speelruimte is er in de buurt om extra aan te wenden als (tijdelijke) speel- of ontmoetingsruimte?*

6.3. Beheer je publieke ruimte.

Maak vanuit je analyse een onderscheid tussen plekken die **geen, weinig of meer maatregelen** nodig hebben voor goed beheer.

De **gemeente beslist zelf welke accommodaties ze al dan niet openstelt, en onder welke voorwaarden**. Overweeg goed waarom je strenger zou zijn dan de veiligheidsmaatregelen rond corona, dat op basis van de onmogelijkheid om aan de algemene regels rond fysieke afstand en hygiëne te voldoen, het risico op groepsvorming, de onhaalbaarheid van controle (en eventuele) handhaving waar dat wel wenselijk is.

Hanteer overal de **generieke maatregelen**: Wijs op de **afstandsregels** (mondmasker dragen en fysieke afstand van 1.5m vanaf 12 jaar) en **hygiënemaatregelen** (handen wassen voor en na). Op de plekken die weinig of meer maatregelen nodig hebben, maak je zichtbaar wat mag en niet mag.

Limiteer op basis van je analyse de **maximale capaciteit** van afgesloten speelruimte en communiceer dit aantal duidelijk.

Sluit heel drukbezochte formele speelruimte (waar fysieke afstand houden moeilijk wordt) af en **beperk het aantal in- en uitgangen**. Hierdoor is betere monitoring, doorstroming en eventueel toezicht mogelijk.

Laat een kind in de eerste plaats terug kind zijn en **installeer geen nieuwe drempels** (online reservaties, toegangsprijzen). Zo creëer je een scheiding tussen wie goed geïnformeerd is en kansrijk is en wie niet.

6.4. Communiceer duidelijk, laagdrempelig en op maat van de doelgroep.

Communiceer via **laagdrempelige informatie, signalisatie en pictogrammen** duidelijk en gericht de afspraken voor openbare plekken naar kinderen en jongeren en hun ouders. Dit zullen algemene maatregelen zijn voor het hele grondgebied en ter plaatse specifieke maatregelen per plek vanuit je lokale analyse.

Hou rekening met de eigenheid en leefwereld van kinderen en jongeren en spreek hen **op een laagdrempelige manier aan op hun verantwoordelijkheid of ga in constructieve dialoog met de ouders**.

Bedenk samen heldere en eenvoudige afspraken die je communiceert via bijvoorbeeld pictogrammen en/of personen terplaatse. Hou het simpel en toegankelijk. Leg langs de ene kant nadruk op de algemene hygiënemaatregelen en langs de andere kant hoe kinderen en jongeren zich veilig kunnen voelen op het terrein.

We helpen jullie een handje met pictogrammen die we lieten ontwerpen met suggesties rond afspraken. [Download ze hier binnenkort.](#)

Ouder dan 12 jaar?
Houd dan 1,5 meter
afstand van elkaar.

Elkaar aanraken of
vastnemen vermijden.

Handen wassen/ontsmet-
ten voor en na het spelen.

6.5. Gedeelde verantwoordelijkheid.

Iedereen heeft een **eigen verantwoordelijkheid** wanneer het gaat over de publieke ruimte.

Afspraken die wijzen op de afstandsregels, handhygiëne en persoonlijk ontsmetten van handen (van de kinderen en jongeren) voor een na betreden van de speeltuintje, basketbalveldje of voetbalkooi, dat is de verantwoordelijkheid van de gebruiker en eventuele ouder of begeleider.

Organiseer bij voorkeur een vorm van (**sporadische**) **sociale controle in een constructieve sfeer** van dialoog die zich in de eerste plaats op de ouders richt en dan pas op het kind of de jongere. Altijd eerst informeren, een constructieve dialoog aangaan, vooraleer handhaving afdwingen.

Jeugdwerkers (professioneel of vrijwilligers), welzijnswerkers en buurtsportwerkers zet je niet in voor handhaving. Zij hebben andere taken en een andere rol inzake ontmoeting te vervullen.

Willen jongeren of ouders zich engageren? **Leve het vrijwillig engagement.** Ga daarop in. Zo krijg je dat 'toezicht' misschien rond.

Omkader die mensen goed, bv. een 'corona'-aanspreekpunt voor vrijwilligers. Voorzie **mondmaskers** en ander beschermingsmateriaal voor vrijwilligers of volwassenen die een specifieke taak opnemen. Zet hen niet zonder ruggesteun in de wind. Zorg dat bv. politie hen benadert als medestanders. Anders droogt hun engagement op.

Voor publieke ruimte waar meer toezicht en handhaving nodig is, kan je stewards, gemeenschapswachten, politiepatrouille, ... inzetten. Werf - indien nodig - **extra profielen aan via een duidelijke taakomschrijving.**

6.6. Evalueer tijdig en stuur bij.

Volg de situatie op, monitor en evalueer. Hands-on. Flexibiliteit is van groot belang. Speel als jeugdendienst hierin je rol: wees kameleons vandaag de dag. We passen ons aan de wisselende situaties.

Vergeet niet te **communiceren met buurtbewoners.**

6.7. Maak meer speelkansen mogelijk en stel extra speelplekken open

In veel wijken zal men niet over de benodigde vierkante meter open publieke ruimte voor spelen en ontmoeten beschikken, waardoor extra ruimte nodig is. Uit de analyse blijkt welke buurten of wijken 'krap' zitten op vlak van publieke ruimte. Als lokaal bestuur kan je actief nieuwe publieke ruimte creëren:

- **Stel semi-private terreinen open die vaak leeg staan**

Op sportterreinen toelaten dat ook kinderen die geen lid zijn kunnen komen spelen. Indien er weinig voorzieningen zijn is de kans op besmetting ook klein.

Schoolspeelplaatsen openstellen tijdens het weekend, tijdens de zomervakantie of na de schooluren. Het **autoluw maken van straten**, zodat spelen in eigen straat deze zomer meer dan ooit mogelijk wordt.

Zorg voor **meer (tijdelijke) speelmogelijkheden** in de openbare ruimte of **semipublieke ruimte**. Bv. grote [parkings autovrij](#) maken, afgesloten gemeentelijke tuinen/terreinen openstellen, braakliggende terreinen, ...

Dit zal wel toezicht/verantwoordelijkheid vergen, waarvoor de eigenaars niet noodzakelijk zelf hoeven voor in te staan. Win-win-afspraken (bijv. onderhoud door de gemeente, een investering in infrastructuur in ruil voor openstelling, zekere vorm van toezicht garanderen) kan eigenaars over de streep trekken.

- **Voorzie extra speelimpulsen (informele speelruimte)**

Probeer **spontaan sport, spel en beweging in de publieke ruimte** waarbij - geen contact met anderen of materiaal nodig is - zo veel mogelijk te stimuleren. Haal hierdoor de druk op speeltoestellen weg in het park, speelbos, grasveld, marktplein, buurtbos, ... Dit kan ook een tussenstap zijn naar het openen van alle formele speelterreinen.

Maak het mogelijk om via **(tijdelijke) snelle en kleine ingrepen** meer speelruimte te bieden voor kinderen, jongeren en hun ouders en begeleiders. Bied extra speelimpulsen aan in de vorm van hinkelsjablonen, parcours, kindlint, spelen in de flow, ...

- **Maak ruimte die door de auto geclaimd wordt vrij voor spelende kinderen**

Door ruimte die door de auto geclaimd wordt aan voetgangers en fietsers toe te bedelen, pas je het **STOP-principe** toe. Gebruik hetzelfde principe om publieke ruimte (tijdelijk) af te sluiten voor extra speel- en ontmoetingsruimte:

- Reserveer parkeerplaatsen, parkeerstroken en parkings voor deze doelgroep
- Claim overdreven brede wegprofielen, overmaatse ronde punten als speelruimte
- Maak volledige straten autovrij: permanent of tijdelijk, bv. 'schoolstraat', '[jeugdwerkstraat](#)', '[speelstraat](#)', ...
- Geef woonstraten het woonerf-statuuut (20 km/u, spelen op straat is toegestaan), met tijdelijke ruimtelijke ingrepen (Cf. [Brussel woonerfprincipe nu geldig in de binnenstad](#))
- Maak belangrijke fietsverbindingen autoluw en versterk het statuut van fietsers ('fietszones' in [Kortrijk](#) en [Mechelen](#))

Communiceer hierover tijdig met de omwonenden en leg de meerwaarde van duurzame straten en pleinen goed uit.

Wanneer de horeca gesloten blijft, kan op sommige plaatsen een gebrek aan sanitaire voorzieningen zijn. Indien er openbare sanitaire voorzieningen zijn in de omgeving, bekijk de mogelijke openstelling van het publiek sanitair. Voorzie eventueel (tijdelijke) mogelijkheden voor handhygiëne indien er geen sanitair is, maar laat dit geen reden zijn om een speelplek gesloten te houden.

7. Extra aandachtspunten:

7.1. Kinderen en jongeren in een maatschappelijk kwetsbare situatie

Voor kinderen en jongeren in een maatschappelijk kwetsbare positie is de **publieke ruimte hun achtertuin**. Zij moeten het in de thuissituatie stellen met minder binnenruimte en geen of een beperkte buitenruimte. Voor deze groep is het kunnen gebruiken van de publieke ruimte daarom cruciaal. Het gaat hierbij niet enkel om het **openstellen van deze ruimte voor gebruik, maar er moet ook gewerkt worden aan de mentale ruimte die deze kinderen en jongeren hebben om de ruimte te gebruiken**. Kinderen en jongeren in een maatschappelijk kwetsbare positie worden vaak negatief bekeken door buurtbewoners en ordehandhavers. Vanuit deze negatieve blik worden ze aangesproken en verjaagd van hun chillplekken. Dit zorgt voor veel mentale druk en stress bij deze kinderen en jongeren, die we kunnen wegnemen. We roepen daarom ook op om kinderen en jongeren in het algemeen en deze in een maatschappelijk kwetsbare situatie **niet te beboeten**. Bespaar hen de last van GAS-boetes of andere maatregelen in een tijd waarin ze al zwaar onder druk staan.

Geef bij de exit maatregelen rond jeugdruimte **prioriteit aan die gebieden waar het minst ruimte is om te ontspannen in de omgeving**. Creëer nieuwe ruimtemogelijkheden (zie vroeger) voor deze zomer en verder. Zorg dat nieuwe maatregelen geen extra drempels creëren. Werk samen met jeugdwerkzorgers zodat ze zo snel mogelijk hun werk terug te kunnen doen.

Vanaf mei werd outreachend werken en werken in groep door jeugdwerkzorgers een beschermde manier van werken. Jeugd(werkzorg)werk kan dus blijven doorgaan onder de afspraken die in mei geldend waren (o.a. groepjes van max. 8, 1-op-1-op-1-gesprekken, vindplaatgericht werken). De specifieke richtlijnen hiervoor worden net zoals in mei in een draaiboek uitgeschreven. Dit draaiboek kan je [hier](#) terugvinden op de website van het departement CJM.

Een belangrijke voorwaarde om aan goed outreachend werk te kunnen doen is dat **kinderen en jongeren zich veilig voelen in de publieke ruimte**. Vanuit deze veiligheid kan dan een outreachend jeugdwerk door de opgebouwde vertrouwensband contact leggen en noden en behoeften detecteren. Zonder deze veiligheid komt de vertrouwensband onder druk en is outreachend werk moeilijk.

Om dit te kunnen worden de volgende maatregelen voorgesteld:

- De algemeen geldende maatregelen rond de **fysieke afstand houden en hygiëne worden gevolgd**.
- **Kinderen en jongeren mogen terug de straat op**. Ze hebben meer vrijheid om zich te bewegen zonder dat ze zich de hele tijd moeten verantwoorden waarom ze op pad zijn. Deze vrijheid is niet alleen in richtlijnen vervat maar er wordt ook gewerkt aan het **mentaal vrijmaken van de openbare ruimte**. Dat laatste dient te gebeuren in samenspraak met de lokale overheden en politiediensten.
- **Outreachend jeugdwerkers worden expliciet gemandateerd door de lokale overheid**. Zo worden er rond hun aanwezigheid op straat geen vragen gesteld kunnen worden.
- **Outreachend jeugdwerkers vertrekken vanuit de noden van kinderen en jongeren**. Zij kunnen **sensibiliseren maar zijn geen politieagenten** en zijn er niet om overheidsmaatregelen te handhaven.

Contactgegevens

Voor meer informatie, goede voorbeelden en/of ondersteuning kan je terecht bij volgende organisaties en contactpersonen:

- Ambrassade: Peter Bosschaert peter.bosschaert@ambrassade.be
- Bataljong: Wim Soontjens (wim.soontjens@bataljong.be) en Joris Dekkers (joris.dekkers@bataljong.be)
- VVSG: Chris Peeters - chris.peeters@vvsg.be
- Kind & Samenleving: Sabine Miedema SMiedema@k-s.be en Wouter Vanderstede WVanderstede@k-s.be
- ISB vzw / Expertisecentrum Buurtsport: Piet Van der Sypt - piet.vandersypt@isbvzw.be

- Vlaamse Dienst Speelpleinwerk (VDS) vzw / goe gespeeld: Tine Bergiers - tine@speelplein.net , tine@goegespeeld.be
- Uit de Marge: Stijn Belmans - stijn.belmans@uitdemarge.be